

УДК 336.22

О.І. Олійничук, канд. екон. наук, доц.

М.І. Чмир, студентка

Західноукраїнський національний університет, Україна

«ПОДАТОК НА GOOGLE» У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

O. Oliynychuk, PhD, Assoc. Prof.,

M. Chmyr

“GOOGLE TAX” IN THE CONTEXT OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

У Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженій Рішенням РНБО та введеної в дію Указом Президента України від 11.08.2021 р., стан економічної безпеки протягом 2010-2019 рр. оцінюється як незадовільний із погіршенням показників майже за всіма складовими до небезпечного рівня у 2012 році та 2014 – 2015 роках. У 2019 році рівень економічної безпеки України становив 43%, а за підсумками I півріччя 2020 року – 41 %. Така ситуація «...зберігає високими ризики прояву масштабних дестабілізаційних явищ у розвитку економіки в довгостроковій перспективі...» [7]. Тому актуалізуються пошуки шляхів покращення економічних параметрів, в тому числі через новації в податковій системі, адже податкові надходження займають «левоу» часту наповнення бюджету країни.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам» від 03.06.2021 р. № 1525-IX (далі – Закон №1525) було запроваджено оподаткування податком на додану вартість за ставкою 20% нерезидентів, які надають електронні послуги фізичним особам [6]. З приводу норм даного Закону точилися численні жваві дискусії у бізнес-середовищі, серед політиків та представників виконавчої гілки влади. Позиції на підтримку Закону № 1525- IX в частині залучення нерезидентів до оподаткування ПДВ у результаті надання електронних послуг за місцем їхнього фактичного постачання фізичним особам здебільшого зводилися до того, що така практика вже давно існує у багатьох країнах світу, і цим самим забезпечуються справедливі умови господарювання, забезпечення додаткових джерел надходжень до бюджету. Так, розробники законопроекту в Пояснювальній записці до нього підкреслюють, що вперше на дану проблему звернули увагу в ЄС та в результаті було змінено правила визначення місця постачання таких послуг. Якщо до 2015 року місцем постачання електронних послуг визначалося місце реєстрації постачальника, що робило можливим застосування схем з мінімізації податку через реєстрацію у країнах із низькою ставкою ПДВ або звільнення від оподаткування послуг взагалі, то згодом були внесені зміни, відповідно до яких оподатковувалися ПДВ електронні послуги за місцем їхнього фактичного споживання. Така практика застосовується не тільки в країнах ЄС, а й в Австралії, Білорусі, Казахстані, Росії тощо [3].

Згідно із прийнятим Законом іноземні компанії, які здійснюють постачання електронних послуг українцям, зобов'язані зареєструватися платниками ПДВ відповідно до спрощеної процедури через спеціальний електронний сервіс, якщо

загальна сума від здійснення відповідних операцій перевищує 1 млн. грн. на рік. Нерезиденти складатимуть спрощену звітність в електронній формі державною або англійською мовою [4].

У результаті запровадження такого оподаткування очікується створення сприятливих умов для ефективного та необтяжливого адміністрування процедур для бізнесу і держави щодо сплати цього податку та зростання надходжень до держбюджету (близько 3 млрд. грн. щорічно від таких ІТ-гігантів як Google, Facebook, Microsoft, Apple, Netflix та інших у вигляді податків) [2]. Для порівняння, субвенція на Нову українську школу у 2021 р. становить 1,42 млрд. грн. [1].

Водночас, експерти у даній сфері висловлюють недовіру до норм даного Закону. Так, як стверджує керуючий партнер PlusOne DA М. Саваневський, який в цілому погоджується з ідеєю доцільності оподаткування ІТ-компаній, що надають електронні послуги, вважає, що запропонований відсоток оподаткування є занадто високим. Крім того, експерт підкреслив, що «...це – нестандартний вид діяльності. Методи адміністрування податків, які існували до цього, не дуже підходять до адміністрування цього податку. Зараз існує дуже велика дискусія між ЄС і США щодо того, як оподатковувати ІТ-гігантів. Мова йде про 4-5 найбільших компаній: Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft. Це питання обговорюється вже не перший рік...» [5].

Підсумовуючи вищезазначене, варто наголосити, що досліджувана проблематика перебуває у топ проблем цифрової економіки, адже побудова оптимальної бізнес-моделі ІТ-компаній на основі використання схем із суттєвої мінімізації податкового навантаження тісно пересікається з економічними інтересами держав, де вони фактично здійснюють свою діяльність. Так, у лютому 2020 року податковим управлінням США було звинувачено Facebook у несплаті податків на суму більше 9 млрд. дол. За його версією, відбулося ухилення від сплати податків через ірландську дочірню компанію [2].

Саме сукупність гучних скандалів привернули увагу спільноти до новітньої реальності, коли міжнародні ІТ-компанії отримують мільярдні прибутки, працюючи на ринку будь-якої країни та оминаючи митні кордони на основі використання інтернет-технологій та при цьому сплачуючи мізерні податки до місцевих бюджетів. Відтак, вважаємо, що запровадження оподаткування операцій з постачання особою-нерезидентом електронних послуг є доцільним з точки зору забезпечення економічної безпеки держави, проте потребує удосконалення підходів до адміністрування податку у досліджуваній сфері.

Література:

1. Затвердили бюджет-2021: скільки на шкільну освіту. 16 Грудня 2020. URL: <https://nus.org.ua/news/zatverdyly-byudzheth-2021-skilky-na-shkilnu-osvitu/>

2. Зеленський підписав «податок на Google»: чи подорожчає для українців Netflix, Apple, Google та Facebook. *Економічна правда*. 21.02.2021 р. *Внесені зміни 29.06.2021 р.* URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/02/22/671239/>

3. Пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам, №4184 від 02.10.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70112

4. Президент підписав закон про «податок на Google». *Економічна правда*. 29.06.2021 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/06/29/675419/>

5. Прищепя Я. «Податок на Google»: експерт назвав недоліки законопроекту про оподаткування IT-гігантів. 08.02.2021 р. URL: <https://suspilne.media/103208-podatok-na-google-ekspert-nazvav-nedoliki-zakonoproektu-pro-opodatkuvanna-it-gigantiv/>

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами, та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам : Закон України від 03.06.2021 р. № 1525-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1525-20#Text>

7. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>